

61.

1978, 9. prosince – Sdělení VONS č. 61 o soudním jednání s Jiřím Chmelem u Krajského soudu v Ústí nad Labem a usnesení tohoto soudu potvrzujícím Chmelovo odsouzení Okresním soudem v Mostě pro trestný čin pobuřování k nepodmíněnému trestu odnětí svobody.

Dne 6. prosince 1978 zamítl Krajský soud v Ústí nad Labem odvolání Jiřího Chmela proti rozsudku Okresního soudu v Mostě, jímž byl tento čtyřiaadvacetiletý technik uznán vinným trestným činem pobuřování (§ 100/1a tr. z.) a odsouzen k osmnáctiměsíčnímu nepodmíněnému trestu odnětí svobody v první nápravně výchovné skupině.¹ Jiří Chmel je od 20. července 1978 ve vazbě (viz naše sdělení č. 23).²

Jak známo (viz naše Sdělení č. 49)³, Okresní soud v Mostě odsoudil Jiřího Chmela jen za to, že začátkem ledna 1977 údajně umožnil několika osobám podepsat prohlášení Charty 77; tu část obžaloby, která Jiřího Chmela vinila z přehrávání magnetofonového záznamu tohoto prohlášení a nahrávek nekonformních hudebních skupin, soud neuznal za prokázanou. Při hlavním líčení ve dnech 20. a 25. 10. 1978 vznikla mimořádná situace, zcela se vymykající běžné soudní praxi: všech pět klíčových svědků před soudem v plném rozsahu odvolalo své výpovědi, učiněné v přípravném řízení a prohlásilo je za vynucené nebo vykonstruované vyšetřovateli. Tři z těchto – Josef Hegr, Ivana Holotová a Josef Klier – byli přímo v soudní síni policejně zadrženi a později na ně byla uvalena vazba. Podle našich informací jsou dosud vězněni a jsou obviněni z trestného činu křivé výpovědi.⁴ Během hlavního líčení se také ukázalo, že někteří svědci byli vyšetřovatelem vyslýcháni dříve, než bylo ve věci zahájeno trestní stíhání (a tedy zcela protiprávně)⁵ a že naopak, jeden svědek byl vyslýchán vyšetřovatelem SNB v době, kdy věc byla ve stadiu řízení před soudem, který jediný měl právo svědka vyslýchat.⁶ Senát Okresního soudu v Mostě za předsednictví Drahoslava Matěchy přešel tyto závažné nesrovnalosti bez povšimnutí. Předseda senátu navíc při hlavním

líčení systematicky krátil práva obhajoby a porušil celou řadu základních procesních ustanovení. Vynesený rozsudek se nemohl opřít o žádný věrohodný důkaz, který by prokazoval žalovanou činnost. I v čs. poměrech bylo za této situace odvolání nadějně.

Odvolání, podané jménem Jiřího Chmela jeho obhájcem JUDr. Josefem Daniszem, brojilo především proti mnohonásobnému porušení zákonnosti předcházejícího řízení. Obhájce navrhl zrušení rozsudku v plném rozsahu a vrácení věci jinému soudu prvního stupně k novému projednávání.⁷ Jiří Chmel se k argumentaci odvolání připojil a navíc uvedl, že on sám podepsal Chartu 77 až půl roku po lednu 1977,⁸ kdy – podle obžaloby – se měl dopustit trestného činu pobuřování tím, že měl jiným osobám ve svém bytě umožnit podpisování Charty 77. Prokurátorka se za napadený rozsudek postavila.

Po poradě vyhlásil soud usnesení, jímž zamítl odvolání Jiřího Chmela jako nedůvodné; rozsudek okresního soudu nabyt tak právní moci. V ústním odůvodnění uvedl předseda senátu, že od r. 1968 uplynula dost dlouhá doba k tomu, aby se Jiří Chmel mohl přesvědčit o správnosti politiky vedení státu. Subjektivní stránka skutkové podstaty trestného činu pobuřování je podle soudce Kugla naplněna tím, že Jiří Chmel se ztotožnil s Chartou 77, která je nepřátelským pamfletem a – jak soudce přímo uvedl – „vměšování do našich věcí“. Jiří Chmel se přiřadil k zkrachovaným politikům, sdruženým v Chartě 77, a stýkal se s lidmi, kteří nosí dlouhé vlasy a mají v oblibě kulturu, zaměřenou proti státnímu zřízení, prohlásil dále soudce a tvrdil, že izolace od těchto lidí bude mít na Jiřího Chmela výchovný účinek. Po těchto úvahách, které ilustrují konkrétní aplikaci trestního práva v dnešním Československu, přešel soudce k objektivní stránce trestného činu. Není prý podstatné, zda bylo prohlášení Charty 77 v Chmelově bytě čteno, kolovalo-li zde v opise nebo bylo-li navíc i podepisováno. Tyto detaily, prohlásil soudce, nic nemění na skutečnosti, že se Jiří Chmel s Chartou 77 ztotožnil a že se svým přesvědčením seznamoval i další osoby.

Ještě před veřejným zasedáním byla učiněna rozsáhlá policejní opatření, jejichž snahou bylo zabránit účasti přátel Jiřího Chmela

na tomto zasedání. Došlo k výslechům, zastrašování a odpírání dovolené. V době zasedání pak soudní budovu obstoupili a naplnili příslušníci VB a StB se psy. Přátelé Jiřího Chmela nesměli vstoupit ani do budovy; do soudní síně byla vpuštěna jen jeho manželka a mluvčí Charty 77 Václav Havel jako Chmelův důvěrník. V průběhu veřejného zasedání předseda senátu Kugl prohlédl obsah tašek paní Chmelové a Václava Havla, i když k tomu neměl oprávnění.⁹

Případ Jiřího Chmela je příznačný pro poměry v severních Čechách, kde místní orgány státní moci v posledních letech postupují zvláště brutálně – a dokonce s devízou „my nejsme takové měkoty jako ti v Praze“ – proti stoupcům lidských práv, příznivcům nekonformní kultury a jinak nepohodlným občanům. Kromě postihu Jiřího Chmela je i útokem na skupinku mladých lidí – signatářů Charty 77, kteří se rozhodli opravit dům v Nové Vísce v obci Místo a společně v něm bydlet.¹⁰

Rozhodnutí odvolacího soudu je v příkrém rozporu s platným právem. Argumentace předsedy senátu představuje navíc celospolečenské nebezpečí a její přijetí by znamenalo další podstatné zúžení právní jistoty občanů: při takovém výkladu trestního práva by mohl být stíhán každý, kdo se z jakéhokoli důvodu stal orgánům státní moci nepohodlným. Nejvyšší představitelé ČSSR často prohlašují, že u nás jsou lidé odsuzováni výhradně za trestné činy, nikoli za své názory a postoje. Soudce Kugl zaujal opačné stanovisko, když označil názory Jiřího Chmela za dostatečný podklad k jeho odsouzení a případnou další skutkovou podstatu za nedůležitý detail. Proto by nejvyšší ústavní představitelé ze své pravomoci měli urychleně napravit křivdu na Jiřím Chmelovi. Ke zjednáání práva Jiřímu Chmelovi by ovšem měli spojit své síly všichni, jimž záleží na zákonnosti, spravedlnosti a důstojném životě.

Jiří Chmel je ženatý, adresa manželky: Hana Chmelová, Hornáatecká 17/782, Praha 8.

Informace o Chartě 77, r. 1, 1978, č. 15, s. 18–20.

POZNÁMKY

- ¹ Usnesení vynesené senátem složeným z předsedy JUDr. Josefa Kugla a soudců JUDr. Zdeňky Štichové a promovaného právníka Jaromíra Slezáka je uloženo in: OS v Mostě, soudní spis k případu Jiřího Chmela (spis. zn. 1 T 442/78) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. 1 Rt 451/90.
- ² Dokument č. 23. K případu viz dále sdělení VONS č. 60 a 164, dokumenty č. 60 a 165.
- ³ Dokument č. 49.
- ⁴ K případu Josefa Hegra, Ivany Holotové a Josefa Kliera viz sdělení VONS č. 69, 72 a 78, dokument č. 69, 72 a 78. Mimo nich patřili mezi pětici klíčových svědků, kteří odvolali své výpovědi, Zdeněk Hejduk a Petr Ouda. OS v Mostě, soudní spis k případu Jiřího Chmela (spis. zn. 1 T 442/78) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. 1 Rt 451/90.
- ⁵ Zdeněk Hejduk a Josef Löffler byli slyšeni jako svědci již 10. 7. 1978, Pavel Kos a Josef Klier 12. 7. 1978 a Ivana Holotová 12. 7. 1978. Tamtéž, protokoly o výsledku svědků.
- ⁶ Jedná se o Petra Oudu. JUDr. Josef Danisz k tomuto uvedl toto: *„Ještě jsem neslyšel za svou téměř desetiletou praxi, a ptal jsem se na to i svých kolegů, že by předseda senátu – soudce z povolání, že by nechal mezi dvěma hlavními líčeními [sic] vyslechnout svědka, kterého jsme navrhovali, konkrétně se ho domáhal obžalovaný v přípravném řízení a tehdy mu nebylo vůbec vyhověno, aby předseda soudu mezi dvěma hlavními líčeními nechal svědka vyslechnout vyšetřovatelem. [...] Jenomže otázka stojí tak, proč se to dělalo? A jestliže do Oudova výsledku v podstatě všichni svědci odvolali své výpovědi – neměl –, nebyl účel Oudova výsledku těmi vyšetřovateli tři dny před hlavním líčením, nemělo být zajištění toho, aby Ouda byl ten svědek, na kterém by se vina dala postavit, protože ten jediný neodvolal. Přesto všechno nakonec Ouda odvolal. Protože nepochybuji, že byl uváděn v omyl v tom smyslu, že nebude-li vypovídat tak, jak vypovídal před orgány operativy, někdy už v tom roce 77, že se tím vystaví trestnímu stíhání pro křivé svědectví.“* Tamtéž, protokol o veřejném zasedání Krajského soudu v Ústí nad Labem v trestní věci proti J. Chmelovi konaném 6. 12. 1978.
- ⁷ Viz zdůvodnění odvolání J. Chmela podané prostřednictvím jeho obhájce JUDr. Danisze 7. 11. 1978. Tamtéž. Též viz rukopisnou rekapitulaci Daniszova písemného odvolání. LP, Sb. VONS, inv. č. 135, sign. IV/2, kart. 26.
- ⁸ Ke zveřejnění podpisu Jiřího Chmela pod základní prohlášení Charty 77 došlo v dokumentu Charty 77 č. 14 z 21. 12. 1977. ČÍSAŘOVSKÁ, Blanka – PREČAN, Vilém (eds.): *CHARTA 77: Dokumenty 1977–1989*, sv. 1, Praha 2007, s. 88.
- ⁹ Viz text „Zpráva o procesu s Jiřím Chmelem dne 6. 12. 1978“. LP, Sb. VONS, inv. č. 135, sign. IV/1, kart. 26.
- ¹⁰ Viz sdělení VONS č. 186, dokument č. 187.